

SYMPOZJUM NAUKOWE POŚWIĘCONE PAMIĘCI
KS. PROF. STANISŁAWA WITKA
KUL – 12 I 1988

KS. FRANCISZEK GRENIUK

ŻYCIE I DZIAŁALNOŚĆ KS. PROF. STANISŁAWA WITKA

Teologia moralna w Polsce, a szczególnie Sekcja Teologii Moralnej Wydziału Teologicznego KUL, poniosła bardzo bolesną stratę. W dniu 6 I 1987 r., w szpitalu rejonowym w Mielcu, po wielomiesięcznej ciężkiej chorobie serca, na skutek jednakże zatoru w mózgu, zmarł wybitny teolog moralista, wieloletni pracownik wspomnianej Sekcji, śp. ks. prof. nadzw. dr hab. Stanisław Witek. Pochowany został w grobowcu kapłańskim na cmentarzu komunalnym w rodzinnym mieście 9 stycznia tegoż roku. We mszy św. pogrzebowej wziął udział biskup diecezjalny z Tarnowa dr J. Ablewicz, biskup pomocniczy dr W. Bobowski, liczna delegacja z KUL z prorektorem ks. prof. J. Szlągą, dziekanem Wydziału Teologicznego ks. prof. J. Homerskim i pracownikami sekcji teologii moralnej na czele. W uroczystościach pogrzebowych uczestniczyła rodzina Zmarłego, duchowieństwo z miejscowych i okolicznych parafii, przedstawiciele Papieskiej Akademii Teologicznej we Wrocławiu, przedstawiciele Seminarium Duchownego z Tarnowa i Przemyśla, chór i orkiestra oraz liczni wierni. W tym licznym gronie, mimo bardzo mroźnej zimowej pogody, odprowadzali na miejsce wiecznego spoczynku swego profesora, kapłana, współpracownika, krewnego i współrodaka. Uroczystości pogrzebowe w Mielcu zostały poprzedzone odprawieniem uroczystej mszy św. w Kościele Akademickim w Lublinie 8 stycznia, podczas której społeczność uniwersytecka polecała Zmarłego miłosiernemu Bogu i wyrażała wdzięczność za Jego wieloletnią pracę na Uczelni. Homilię pogrzebową, podczas mszy św. koncelebrowanej przez licznych księży pod przewodnictwem rektora KUL-u bpa prof. P. Hemperka, wygłosił kierownik Sekcji Teologii Moralnej ks. doc. F. Greniuk.

W dniu 12 I 1988 r., czyli w pierwszą rocznicę śmierci, zostało zorganizowane przez Sekcję Teologii Moralnej KUL sympozjum naukowe, podczas którego wygłoszono referaty, omówienia i wspomnienia które

miały na celu wstępne podsumowanie dorobku naukowego ks. S. Witka i zarysowanie cech Jego osobowości. Obrady sympozjum zostały poprzedzone złożeniem wiązanki kwiatów na grobie Zmarłego przez delegację Sekcji Teologii Moralnej w osobach ks. doc. F. Greniuka i ks. dr. J. Nagórnego.

I. ŻYCIORYS

Ksiądz Stanisław Adam Witek urodził się w Mielcu (obecnie woj. rzeszowski) 24 XII 1924 r. jako syn małżonków Józefa i Stefanii z Krzemieńskich¹. Ojciec jego był pracownikiem pocztowym, a matka, mając 9 dzieci, pracowała w domu. Pierwsze lata swego życia ks. Witek spędził w mieście rodzinnym, kończąc tam Szkołę Powszechną oraz dwie klasy Gimnazjum Ogólnokształcącego. Klasę trzecią, typu klasycznego, ukończył w Tarnowie, w Gimnazjum im. K. Brodzińskiego. Podczas drugiej wojny światowej pracował fizycznie jako robotnik drogowy, a potem jako ślusarz przyuczony w miejscowej fabryce w Mielcu (obecnie WSK Mielec). Po wyzwoleniu w 1944 r. złożył egzamin państwowy tzw. małą maturę i ukończył I klasę Liceum Przyrodniczego w Mielcu, po czym, jeszcze w zimie 1944/45 i trwającej nadal wojny, zmobilizowano Go do Ludowego Wojska Polskiego. Przydzielony został najpierw do II Zapasowego Pułku Piechoty w Przemyślu, po odbyciu wstępnego przeszkolenia odkomenderowany do I Oficerskiej Szkoły Piechoty, przeniesionej wówczas z Riazania do Krakowa. Po jej ukończeniu z I lokatą został promowany na oficera w stopniu podporucznika. Następnie pełnił służbę wojskową najpierw jako dowódca plutonu w XVI Dywizji Piechoty, później przeniesiony został do formującego się 3 oddziału Wojsk Ochrony Pogranicza w Szczecinie na stanowisko personalnego referenta do spraw oficerskich, z kolei I Pomocnika Szefa Sztabu 14 Komendy WOP w tymże mieście. Tutaj podczas służby wojskowej złożył egzamin maturalny w Liceum im. Marii Konopnickiej. W tym także okresie, tj. służby wojskowej, awansował na porucznika, został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi, a z odznaczeń wojennych otrzymał Medal za Zwycięstwo i Wolność oraz Odznakę Grunwaldzką i Dyplom Żołnierza Demokracji. Uzyskawszy zwolnienie ze służby wojskowej w 1946 r., podjął dalsze studia, wступując do Seminarium Duchownego w Tarnowie. Po ich ukończeniu w ciągu pięciu lat, uzyskał magisterium

¹ Opracowanie „curriculum vitae” ks. S. Witka oparto głównie na Jego „Życiorysie” z dn. 10 IV 1975 r., złożonym jako załącznik do wniosku Rektoratu KUL, przestanego do Ministerstwa Oświaty, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, o nadanie tytułu profesora nadzwyczajnego. Zakład Teologii Moralnej KUL. Teki ks. S. Witka. Teka nr 6: „Służbowe 1962-1986”

z teologii w ramach specjalizacji biblijnej Starego Testamentu Wydziału Teologicznego UJ w Krakowie. Po święceniach kapłańskich otrzymanych w 1951 r. pracował w diecezji tarnowskiej: rok jako wikariusz w parafii Mielec-Osiedle, potem rok w parafii Lubcza k. Jasła. Stamtąd, w jesieni 1953 r., został skierowany na studia specjalistyczne z zakresu teologii moralnej w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ukończył je w 1956 r., uzyskując stopień doktora teologii moralnej na podstawie rozprawy pt. *Przyjaźń w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu*, pisanej pod kierunkiem ks. prof. J. Kellera, opublikowanej z biegiem czasu we fragmentach, w postaci artykułów, głównie na łamach „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” Podczas ostatniego roku studiów pełnił funkcję asystenta-wolontariusza przy Katedrze Teologii Moralnej Ogólnej. W tym charakterze sporządził bardzo duży liczebnie, istniejący do dziś, katalog przedmiotowy z teologii moralnej, usystematyzowany według łacińskiej formy haseł przedmiotowych².

Za zgodą swego biskupa rok akad. 1956/57 ks. Witek poświęcił na pogłębianie swych studiów oraz na przygotowanie materiałów do przyszłej rozprawy habilitacyjnej. Od jesieni 1957 r. pełnił funkcję rektora Niższego Seminarium Duchownego w Tarnowie. Zwolniony z tej funkcji na własną prośbę, podjął na krótko obowiązki nauczyciela religii rzymskokatolickiej w I Szkole Ogólnokształcącej stopnia podstawowego i licealnego w Tarnowie. Od jesieni 1958 r. pełnił funkcję wychowawcy w charakterze ojca duchownego w Arcybiskupim Seminarium Duchownym we Wrocławiu, wykładając zarazem w tejże uczelni teologię moralną i ascetyczną. Zajęcia te prowadził do końca roku akad. 1961/62.

Z początkiem roku akad. 1962/63, na wniosek Rady Wydziału Teologicznego KUL, został powołany na stanowisko adiunkta przy Katedrze Teologii Moralnej Szczegółowej tegoż Wydziału. Pracownikiem naukowym KUL-u pozostał do końca swego życia, uzyskując kolejno odpowiednie stopnie, tytuły i awanse. I tak w 1967 r. przeprowadził przewód habilitacyjny na podstawie rozprawy pt. *Natura pokory. Studium tomistyczne*, opublikowanej później prawie w całości, ale w postaci artykułów na łamach periodyków naukowych. Zatwierdzenie habilitacji przez Ministerstwo Oświaty, Szkolnictwa Wyższego i Techniki miało miejsce dopiero po upływie trzech lat, konkretnie 30 IV 1970 r.

W tym czasie ks. Witek uzyskał w roku akad. 1969/70 okolicznościowy urlop, wykorzystując go na odbycie podróży do wielu krajów europejskich, odwiedzanie tamtejszych ośrodków naukowych, nawiązując przy tym kon-

² „Wniosek ks. prof. J. Kellera o mianowanie ks. S. Witka młodszym asystentem z pełnym etatem przy Katedrze Teologii Moralnej Ogólnej Rada Wydziału załatwiła pozytywnie” Kancelaria Wydziału Teologicznego KUL. Księga posiedzeń Rady Wydziału Teol. nr 4 s. 20 – posiedzenie 23 XI 1955; por. posiedzenie 9 III 1956. Tamże s. 30.

takty z wieloma teologami moralistami. Dnia 6 XI 1978 r. Ministerstwo Oświaty, Szkolnictwa Wyższego i Techniki zatwierdziło wniosek Senatu KUL-u z dn. 27 VI 1975 r. o nadaniu Mu tytułu profesora nadzwyczajnego. W 1978 r. z tytułu 20-letniej nienaganej pracy pedagogicznej i z okazji 60-lecia KUL-u odznaczony został Złotym Krzyżem Zasługi. W uznaniu natomiast Jego zasług i wzorowej postawy kapłańskiej został odznaczony godnością kapelana honorowego Jego Świątobliwości.

Wiosną 1986 r. aktualna była sprawa przeprowadzenia wniosku o nadanie Mu tytułu profesora zwyczajnego, która jednakże z racji Jego choroby i śmierci nie została przeprowadzona do końca.

II. OSOBOWOŚĆ

Ksiądz S. Witek był osobowością o bardzo wyraźnych cechach intelektualnych, moralnych, religijnych i charakterologicznych. Dzięki tym cechom był osobowością specyficznie zaznaczającą się w swoim środowisku, wywierającą wyraźny wpływ, różnie zresztą oceniany przez współpracowników w Uczelni, studentów i słuchaczy Jego wypowiedzi bardziej lub mniej oficjalnych.

Odznaczał się przede wszystkim ogromną żywością intelektualną, niezrównaną wręcz świeżością pomysłów, koncepcji i poglądów dotyczących głównie tematów związanych z Jego pracami naukowymi, ale także odnoszącymi się prawie do wszystkich zjawisk życia ludzkiego. Dzięki tej świeżości był zaczynem przy każdej nadarzającej się okazji dyskusji naukowych, światopoglądowych i towarzyskich, a nawet ostrych kontrowersji. Był ogromnie ciekawy świata, człowieka i wszystkich zjawisk, jakie mogą zainteresować współczesnego teologa moralistę. Poczytywał sobie za chlubę, iż jako były pracownik fizyczny, robotnik fabryczny i oficer wojska polskiego, a także jako wychowawca młodzieży szkolnej i duchownej, zna bardzo dobrze realia współczesnego życia. Znajomość tę starał się pogłębiać chętnie chodząc do kina, w pewnym okresie prawie na wszystkie wyświetlane kolejno seanse. Ale co ciekawe – zarazem nie czytał prawie zupełnie współczesnej prasy, nawet katolickiej, niechętnie oglądał telewizję, nie pasjonował się najnowszą literaturą piękną. Od tych źródeł informacji o świecie i współczesnym człowieku izolował się – według mego osobistego przekonania – nazbyt skrajnie. Wskutek tego Jego znajomość życia realnie istniejącego była niejednokrotnie bardzo specyficzna, a wyrażała się w opiniach mocno odbiegających od przekonań ogólnych, a przez to trudno było uznać ją za możliwą do przyjęcia.

Drugą cechą wybitnie Go odznaczającą była Jego godna najwyższego uznania pracowitość, posunięta do granic ludzkiej wytrzymałości i odporności. Takim znany był jako student Sekcji Teologii Moralnej, takim był jako kapłan wychowawca i jako nauczyciel akademicki. Wszystkie zajęcia miał odpowiednio rozplanowane. Był do nich zawsze odpowiednio przygotowany. Znał dobrze język angielski, niemiecki i francuski. Próbował przyswoić sobie nawet język chiński. Opracował także własny szyfr, w którym przez pewien okres prowadził zapisy w swoim „Dzienniku”. Ksiądz Witek umiał realizować dalekosiężne zamierzenia. W rezultacie Jego dorobek dydaktyczny i naukowy w postaci ogłoszonych drukiem publikacji samoistnych jest wyjątkowo duży. W pracy dydaktycznej był systematyczny, zdyscyplinowany, starannie przygotowywał swe wypowiedzi i wykłady, opierając je przeważnie na własnych badaniach i przemyśleniach. Ogólnie można powiedzieć, iż dla Niego poza pracą naukową nic innego się nie liczyło, chociaż w swym „Dzienniku” często pisał o konieczności odpowiedniego i bardziej racjonalnego wykorzystania czasu, odpowiedniego gospodarowania swymi siłami, nie pomijając odpowiedniego wypoczynku i zajęć o lżejszym ciężarze gatunkowym.

Z innych cech osobowości ks. Witka warto zasygnalizować to, iż był On człowiekiem głęboko religijnym, szczególnie i swoiście uwrażliwionym na ortodoksję eklezjalną, jakkolwiek nie pozbawionym stosownego krytycyzmu odnośnie do wielu przejawów polskiego i zachodnioeuropejskiego życia religijnego. Odnosiło się jednakże wrażenie, iż nie fascynował się przemianami zachodzącymi w życiu Kościoła na skutek reform soborowych, a już zdecydowanie nie rozumiał ducha posoborowej odnowy liturgii.

W teorii wyjątkowo doceniał sprawę racjonalności prowadzonego trybu życia, zwłaszcza odżywiania się i korzystania z chwil relaksu. Świadczą o tym bardzo wyraźnie Jego liczne notatki i wypowiedzi, w których dawał wyraz swoim przekonaniom – nie zawsze zresztą przestrzegając je w praktycznym zastosowaniu. Na przykład na temat opalania się pisał: „Kąpiele powietrzno-słoneczne: czerwiec – ramiona, lipiec – piersi, sierpień – brzuch, wrzesień – nogi”. Faktycznie nie przykładął zbyt wielkiej wagi do spraw związanych z ubieraniem się. Ubierał się zresztą prawie zawsze za ciepło, za ciężko, nie racjonalnie. Nie dbał o elegancję ubierania się i mieszkania. Przeważały u Niego względy natury racjonalnej, pojmowane według odosobnionych racji osobistych.

Pod względem troski o zdrowie był chyba człowiekiem paradoksu. Zachowana dokumentacja, w której Zmarły zgromadził wyniki badań lekarskich, poczynając od pierwszych lat pracy w KUL-u, czyli od 1962 r., nie wykazują żadnych objawów patologicznych, a w ostatnim podaniu do władz Uczelni o stosowny urlop, pisany już po swoim zawale serca i dwukrotnym pobycie w szpitalu, wylicza tyle chorób, że aż dziw bierze, iż mógł

z nimi jeszcze tak długo żyć. Skąd się więc wzięły? Jak mogły ich nie wykryć tak częste badania lekarskie? Pozostanie to chyba zagadką nie do rozwiązania, chyba że odpowiedzi należy szukać w Jego wyżej wspomnianej pracowitości, która doprowadziła Go do skrajnego wyczerpania fizjologicznego. Choroba śmiertelna zastała Go w okresie wyjątkowo natężonej pracy nad przygotowaniem do druku publikacji pt. *Kultura moralna narodu polskiego*.

Z innych cech warto odnotować jeszcze wyjątkową ciekawość ks. Witka, skłaniającą Go do poznania świata. Poza Europą odbył podróże do Mongolii (1978 r.) oraz Indii i Tajlandii (1979 r.).

III. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

1. PUBLIKACJE

Działalność naukowa zmarłego ks. prof. S. Witka była wieloraka. Koncentrowała się ona głównie w formie w postaci piśmiennictwa z zakresu problematyki teologicznomoralnej; jej wynikiem są publikacje samoistne i artykuły; oraz w innej postaci, których szczegółowy wykaz i opis podaje niżej załączona bibliografia Jego prac, obejmująca w sumie ponad 120 pozycji, w tym cztery podręczniki i kilka monografii.

Jego zainteresowania naukowo-badawcze koncentrowały się wokół następujących trzech kierunków czy dziedzin teologii moralnej.

A. Szereg prac badawczych ks. Witek poświęcił zagadnieniom teologii moralnej w aspekcie metodologicznym. W ten sposób, w duchu nowych potrzeb tej dyscypliny, chciał przygotować opracowanie aktualnie użytecznej i odpowiadającej dzisiejszym wymaganiom syntezę tej nauki, zwłaszcza zaś w ujęciu dydaktycznym na potrzeby akademickie. Wyrazem tych dociekań jest opublikowany w dwóch częściach tom pierwszy Jego *Teologii moralnej fundamentalnej*, mającej obejmować osiem części w czterech tomach. Profesor uważał, iż była to praca wymagająca znacznej inwencji twórczej, zwłaszcza że zastosował w niej nie spotykany dotąd u moralistów katolickich sposób wprowadzania do teologii moralnej nowego rodzaju źródeł o charakterze kulturowym, takich jak: nauki antropologiczne, humanistyka, etnologia itp. Wymagało to również przepracowania stosowanych metod rozważań, między innymi przez rozwinięcie metody myślenia przez analogię, a nawet z zastosowaniem cybernetyki. Jednakże takie ujęcie podręcznika nie zostało przyjęte zbyt przychylnie, a nawet wręcz krytyczne głosy docierały do jej autora. Dlatego ks. Witek jego kontynuację odkładał z roku na rok, na późniejsze lata swego życia.

B. Od początku swoich badań naukowych ks. Witek wykazywał narastające zainteresowanie historią doktryn moralnych głównie pozachrześcijańskich oraz dziejami zjawisk moralnych. W tym kierunku poszła Jego rozprawa doktorska i habilitacyjna. Ta ostatnia zwłaszcza, jakkolwiek dotycząca nurtu tomistycznego, była okazją przeprowadzenia szeregu analiz idei pokory w różnych układach historycznych, a nawet kulturowych. Wychodził On bowiem z założenia, że dopiero rzetelne przebadanie dorobku myśli ludzkiej w dziedzinie etyki na płaszczyźnie różnych systemów kulturowych, światopoglądowych i religijnych, ustrzeże naukę normatywną o moralności (teologię moralną) od grożącej jej jednostronności i niezrozumienia wartościowego dorobku innych systemów moralnych.

C. Z zakresu problemów bardziej szczegółowych, bardziej przez to właściwych dla katolickiej teologii moralnej, podjął ks. Witek badania nad kwestią grzechu oraz wyłaniających się w związku z tym spraw pokuty chrześcijańskiej, a zwłaszcza sakramentu pojednania, kwestii sumienia i kierownictwa duchowego. Doszły do tego także problemy życia małżeńskiego, jako najczęściej dotkniętego konfliktami moralnymi. W podejmowaniu tych zagadnień sięgał chętnie do danych z zakresu psychologii oraz socjologii, usiłując przez to przebudować teologię moralną w dyscyplinę naukową w duchu nauki współczesnej, uwalniając ją od wielu przestarzałych schematów myślenia. W zamierzeniach tych uważał się za pioniera i postać wyjątkową na terenie polskim³

2. WYKŁADY I SEMINARIA

Ksiądz Witek przez cały okres swej pracy w KUL-u był wykładowcą teologii moralnej, prowadzącym swe zajęcia wyjątkowo systematycznie. Prowadził je dla studentów głównie Sekcji Teologii Moralnej, ale udzielał się także na kursie zwyczajnym „A” Wydziału Teologicznego (alumni Seminarium Duchownego), na kursie zwyczajnym „B” (świeccy i siostry zakonne studiujący teologię), na Wydziale Prawa Kanonicznego oraz w Instytucie Teologii Pastoralnej. Dla słuchaczy kursu wyższego, tj. licencjackiego i doktoranckiego, prowadził różne wykłady monograficzne, dzieląc się wynikami swych badań. Dotyczyły one między innymi pokuty, etyki małżeńskiej, cnoty czci Bożej, cnót w ogólności, moralności życia ekonomicznego, etyki seksualnej, wartości biologicznych, etyki rodziny, dok-

³ Por. „Wniosek o nadanie przez Radę Państwa tytułu naukowego” z dn. 29.07.1975. Zakład Teologii Moralnej KUL. Teki ks. S. Witka. Teka nr 6: „Służbowe 1962-1986” (Wniosek podpisany przez prorektora KUL oparty na materiałach dostarczonych przez zainteresowanego).

tryń moralnych, rodzajów i stanów penitentów, kierownictwa w konfesjonale, dojrzałości moralnej chrześcijańskiej, moralności Polaków. Wykłady zaś na kursach zwyczajnych obejmowały podstawowe problemy antropologii i prakseologii moralnej, w tym także moralności w dziedzinie biopsychologii człowieka⁴.

Seminaria naukowe prowadzone przez Niego cieszyły się dużą frekwencją. W ich ramach zrealizowano szereg prac z zakresu problematyki etycznej u pisarzy polskich z różnych epok historycznych. W sumie sfinalizowano dziewięć rozpraw doktorskich, czternaście licencjackich i sto dwanaście magisterskich⁵

3. RECENZJE NAUKOWE

Do zadań ks. Witka, jako pracownika naukowego, należało także pisanie różnego rodzaju recenzji naukowych oraz wydawniczych. Trudno w tym zakresie o dokładną dokumentację ilościową. Wiadomo jednakże, iż do czasu złożenia wniosku o unadzwyczajnienie, czyli do 1975 r. napisał On trzy recenzje do przewodu unadzwyczajnienia innych pracowników naukowych, jedną habilitacyjną, dziewięć doktorskich, dwie nostryfikacyjne, a do końca życia zapewne dużo ponad setkę magisterskich.

4. REFERATY NAUKOWE

Zmarły ks. Witek przejawiał dużą aktywność naukową także w postaci wygłaszania licznych referatów naukowych. Czynił to zarówno na forum międzynarodowym, jak i krajowym oraz uczelnianym i pozauczelnianym. I tak przedłożył referat podczas obrad Siódmego Międzynarodowego Kongresu Tomistycznego, który obradował w Rzymie w dniach 7-12 IX 1970 r. pt. *De momento anthropologiae hodiernae pro nova structura theologiae moralis aedificanda*. Kilkakrotnie wygłaszał referaty na dorocznych spotkaniach naukowych polskich teologów moralistów, wielokrotnie podczas posiedzeń naukowych Wydziału Teologiczno-Kanonicznego Towarzystwa Naukowego KUL oraz w różnych diecezjach w ramach spotkań pastoralnych duchowieństwa. Głosił także referaty w ramach ogólnopolskiego kursu dla duchowieństwa organizowanego przez KUL oraz podczas specjalnej sesji poświęconej sprawom wsi polskiej, zorganizowanej w Poznaniu przez

⁴ Por. tamże.

⁵ Por. Bibliografia C, D, E.

tamtejszy Klub Inteligencji Katolickiej. Wygłaszane referaty, pod względem formy bardzo żywe i nasycone pasją, pod względem treści były okazją podania pogłębionych przemyśleń naukowych, które bez wątplenia poszerzały horyzonty myślowe ich odbiorców.

5. WSPÓŁPRACA W KOMITETACH REDAKCYJNYCH

Zaangażowanie ks. Witka w sprawy naukowe wyrażało się także w postaci współudziału w pracach różnych komitetów wydawniczych. I tak w *Encyklopedii katolickiej*, wydawanej przez TN KUL, w tomie 1-3 (1973-1979) był redaktorem działu „Teologia duchowości religijnej”; w tomie zaś 4 (1983) – redaktorem działu „Teologia moralna”. W latach 1964-1987 był członkiem Komitetu Redakcyjnego zeszytu moralnego „Roczników Teologiczno-Kanonicznych”, zaś w latach 1970-1971 Komitetu Redakcyjnego „Zeszytów Naukowych KUL”

IV DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Zmarły ks. S. Witek angażował się czynnie w organizację życia uczelnianego, wypełniając szereg funkcji w różnych okresach swego życia. I tak w roku akad. 1970/71 był prodziekanem Wydziału Teologicznego. W latach 1976-1979 oraz 1982-1985 był kierownikiem Sekcji Teologii Moralnej Wydziału Teologicznego KUL. Od czasu zatwierdzenia docentury, czyli od 1970 r. był kierownikiem Katedry Teologii Moralnej Szczegółowej wspomnianej Sekcji. W latach 1975-1980 był wiceprzewodniczącym Zarządu Ogólnopolskiej Sekcji Teologów Moralistów pracujących w ramach Komisji Episkopatu Polski do Spraw Nauki.

Od 1962 r. był członkiem, ostatnio czynnym, Towarzystwa Naukowego KUL. W latach 1973-1977 był przewodniczącym Wydziału Teologiczno-Kanonicznego tegoż Towarzystwa, od 1983 r. członkiem Rady Naukowej Instytutu Jana Pawła II przy KUL. W roku akad. 1970/71 był członkiem Senackiej Komisji do Spraw Młodzieży, zaś w roku akad. 1984/85 członkiem Senackiej Komisji do Spraw Nauki i Senackiej Komisji Kontrolnej. Warto podkreślić, iż ks. Witek cenił sobie najbardziej przewodniczenie Wydziałowi Teologiczno-Kanonicznemu Towarzystwa Naukowego KUL, który w okresie Jego prezydowania odbył rekordową liczbę posiedzeń naukowych. Żałować należy jednakże, iż od 1978 r. zerwał współpracę z innymi teologami moralistami w ramach Ogólnopolskiej Sekcji Teologów Mora-

listów, urażony zbyt krytycznym przyjęciem tomu pierwszego Jego podręcznika teologii moralnej z lat 1974-1976 (tj. t. 1 cz. 1-2)⁶.

V. NAUKOWY WARSZTAT PRACY

Zmarły ks. S. Witek posiadał bardzo bogaty i dobrze zorganizowany warsztat pracy naukowej w postaci podręcznej biblioteki, wyciągów i innego rodzaju dokumentacji naukowej. Przechowywał go w domu rodzinnym w Mielcu i we własnym mieszkaniu w Lublinie. Był wyjątkowo skrzętnym zbieraczem interesujących Go pozycji naukowych i innych, interesujących Go z racji prezentowanej tematyki. Bardzo często odwiedzał księgarnie i antykwariaty w poszukiwaniu odpowiednich publikacji. Po Jego śmierci księgozbiór i dokumentacja zostały przekazane częściowo do Zakładu Teologii Moralnej KUL (kilka książek, teki archiwalne i dokumentacja naukowa), do Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, do Biblioteki Seminarium Duchownego w Tarnowie oraz do Biblioteki Parafialnej w Mielcu. Częściowo zaś pozostała w posiadaniu rodziny Zmarłego.

Z maszynopisów w większym lub mniejszym stopniu opracowanych i wykończonych pozostały: „Kultura moralna narodu polskiego” – t. 2, wykłady z etyki rodzinnej, wykłady z teologii moralnej szczegółowej oraz z etyki katolickiej. Maszynopisy te przechowuje Zakład Teologii Moralnej KUL.

Zawartość tek archiwalnych ks. Witka jest bardzo różnorodna tak co do tematyki, jak i rodzaju pozostawionych materiałów. Poza tekami osobistymi (korespondencja, dokumenty) są to notatki i wypisy, wycinki z czasopism i książek oraz prawie całe książki lub numery czasopism kompletowane we fragmentach tematycznych. Pod względem tematycznym zaś są one posegregowane w teki o różnych hasłach: geograficznych – np. Chiny, Afryka, Azja, Indie; chronologicznych – np. średniowiecze, renesans; problemowych – np. kultura, polityka, buddyzm, konfucjanizm, dżinizm; osobowych – np. Kołłątaj, Drużbacka i inni; oraz pojęciowych – np. grzechy, cnota itp.

Jest rzeczą bardzo charakterystyczną, iż w swoim księgozborze ks. Witek nie miał prawie zupełnie nowszej literatury teologicznej, zwłaszcza zachodnioeuropejskiej teologicznomoralnej. Przeważała u Niego literatura z zakresu filozofii, psychologii, socjologii, religioznawstwa i literatura

⁶ „W tej sytuacji [...] uważam kontynuowanie współpracy w ramach Sekcji Moralistów za bezcelowe i daję wyraz swojej dezaprobachie przez decyzję przedstawioną na wstępie” List do ks. F. Greniuka, przewodniczącego Sekcji Teologów Moralistów z dn. 5 III 1978. Zakład Teologii Moralnej KUL. Teki ks. S. Witka. Teka nr 5: „Dokumenty i listy 1962-1984”

piękna, w tym szczególnie poezja. Wynikało to z Jego racjonalistyczno-filozoficzno-etycznej orientacji badawczej, charakteryzującej się niedocenianiem postawy biblijno-teologicznej, ale świadczyło zarazem o daleko sięgającej niezależności od poglądów ogólnie przyjmowanych w najnowszej teologii moralnej.

VI. INNE FORMY DZIAŁALNOŚCI

Śp. ks. S. Witek udzielał się chętnie także w pracy duszpasterskiej, wykorzystując swe doświadczenia i przemyślenia z zakresu posiadanej wiedzy i przygotowania profesjonalnego. I tak w Seminarium Duchownym w Lublinie przeprowadzał wielokrotnie serie rekolekcji dla diakonów mających przyjąć święcenia kapłańskie, zapraszany do tego przez kolegę ze studiów pełniącego funkcję ojca duchownego w tej instytucji. Głosił rekolekcje dla duchowieństwa diecezji w Białymstoku. Podczas pobytów wypoczynkowych w Krynicy głosił serie konferencji religijnych dla wiernych w tamtejszym kościele parafialnym. Podobne konferencje wygłaszał z okazji pobytów wakacyjnych w kościele na Osiedlu w swoim rodzinnym Mielcu. Czynił to także podczas dni skupienia w konwiktzie księży studentów przy KUL-u oraz przy okazji innych spotkań kapłańskich, w tym także w ramach duszpasterstwa akademickiego. Nie udzielał się zbyt chętnie i często w innej pracy duszpasterskiej. Nie bywał zbyt często na uroczystościach kościelnych jako celebrans bądź kaznodzieja, oszczędzając przez to swój czas na pracę naukową. Ta oszczędność zresztą nakazywała Mu ograniczać życie towarzyskie, które zacieśnił do bliższych kontaktów w niewielkim tylko gronie kolegów. Był jednakże mocno związany z najbliższą rodziną, u której posiadał swe drugie mieszkanie, i z którą – jak świadczyło przemówienie Jego brata podczas uroczystości pogrzebowych – łączyły Go wspólnota postaw, przekonań i głębokich więzi uczuciowych. Z niektórymi osobami pozostawał w bardzo bliskim i częstym kontakcie korespondencyjnym, o czym świadczą pozostałe i zachowane listy Jego korespondentów.

VII. UWAGI KOŃCOWE

Kończąc niniejsze opracowanie życiorysu i zarysu działalności naukowej śp. ks. S. Witka, warto zdawać sobie sprawę, iż nie są to ustalenia ostateczne i bezdyskusyjne. Wiele spraw w przyszłości będzie można wi-

dzieć w nowym, może bardziej dogłębnym rozumieniu, na które potrzeba koniecznego upływu czasu i stosownego dystansu. Zwłaszcza gdyby chciało się rozumieć znaną maksymę łacińską – *de mortuis nihil nisi bene* – w znaczeniu bardzo wąskim, tzn. *bene* nie utożsamiając z *vere*. By więc zakończyć niniejsze opracowanie, wydaje się rzeczą słuszną dopuszczenie do głosu samego Zmarłego, który w swoim „Dzienniku” w 1970 r. tak napisał: „Zdaje się, że moim losem jest w nauce iść samotnie – przodem, torując drogę innym. To zmusza mnie, by zgodzić się z faktem ogólnego niezrozumienia i uniewrażliwić się na ludzkie opinie”⁷

Mimo tej świadomości o krytycznym odbiorze Jego rozpraw i dorobku naukowego ks. S. Witka ciągle snuł w swym życiu dalekosiężne plany. I tak w 1979 r. pisał: „Po dyskusjach m.in. z ks. Łukaszykiem mam projekt:

– do 65 roku życia: pisać Historię Idei Moralnych, wydać TM [teologię moralną – uw. F. G.] szczegółową, podręcznik dla spowiedn. 2 części, przygotować to 2-4 TM.

– od 65-70 r. opracować i wydać TM podręcznik (na typologii).

– na emeryturę zostawić Historię kultur moralnych i małą teologię moralną”⁸.

Jednakże na luźnej kartce przechowywanej w Jego tece zanotował: „Godzę się na to, że nie skończę swego dzieła, czy nawet nic nie pozostawię. Jeżeli P. B. [Pan Bóg – uw. F. G.] tak zechce, On o wszystkim decyduje. Budowniczości średniowieczni też nie mogli skończyć swoich katedr. Takie nastawienie pozwoli mi dziękować za każdy dzień P. Bogu, cieszyć się z każdego osiągnięcia, które zostało mi dane, nie oczekiwać na przyszłość niczego pewnego. Żyć Opatrznością Bożą i wolą Bożą na każdy dzień”⁹

Wszyscy obserwatorzy życia zmarłego ks. Witka, zwłaszcza ostatnich Jego miesięcy i dni, w tym szczególnie kapelan szpitala w Mielcu, który otoczył Zmarłego szczególną opieką duchową, mogą poświadczyć, iż ta deklaracja zgadzania się we wszystkim z wolą Bożą nie była czczą wypowiedzią.

Nam zaś, przeżywającym tę bolesną stratę, Zmarłego przyjaciółom, kolegom, współpracownikom, rodzinie, słuchaczom i czytelnikom, pozostaje obecnie życzyć, by dzieło Jego życia, jakim była zarówno Jego osobowość, jak i dorobek naukowy, przetrwały próbę czasu i okazało się wartościowym ubogaceniem nas wszystkich, by spełniło się to, co powiedział o swej operze *Carmen G. Bizet*: „Piękno nie starzeje się, a coś co jest prawdziwe, nie umiera”

⁷ T. 2: 1967-1986, r. 1970, 22 D.

⁸ „Dziennik” r. 1979, 14 D.

⁹ Teki ks. S. Witka. Teki nr 5: „Dokumenty i listy 1962-1984”

VITA E ATTIVITÀ DI PROF. STANISŁAW WITEK

Riassunto

La teologia morale in Polonia e la comunità dell'Università di Lublino subì una grave perdita con il decesso del professore di teologia morale Stanisław Witek avvenuto il 6 I 1987 nell'ospedale di Mielec.

Don Stanisław Adamo Witek nacque il 24 XII 1924 a Mielec. Dopo il servizio militare terminò gli studi teologici a Tarnów nel 1951. Lì fu ordinato sacerdote. Dal 1953 al 1956 studiò la teologia morale all'Università di Lublino. Si è laureato nel 1956 con la tesi *Przyjaźń w świetle nauki św. Tomasza z Akwinu (Amicizia alla luce della dottrina di s. Tommaso d'Aquino)*. Dal 1958 al 1962 fu direttore spirituale e professore di teologia morale nel Seminario Diocesano a Breslavia. Dal 1962 fino alla fine della sua vita fu professore di Teologia Morale all'Università Cattolica di Lublino. Nel 1967 si abilitò con la tesi *Natura pokory. Studium tomistyczne (Natura dell'umiltà. Studio tomistico)*. La conferma statale dell'abilitazione avvenne nel 1970. Nel 1975 fu nominato professore straordinario di teologia morale. Lui s'impegnava attivamente alla vita organizzativa e didattica dell'Università. Espletava molte funzioni universitarie e teneva molteplici conferenze religiose. Ha svolto numerosi temi scientifici in diversi congressi, convegni e riunioni. Sotto la sua direzione hanno scritto 9 tesi di laurea, 14 di licenza e 112 di magistero.

Il professore Witek è autore di molteplici dissertazioni scientifiche, di articoli pubblicati nei periodici e nelle enciclopedie. Di queste le principali sono: *Teologia fundamentalna – Teologia fondamentale; Sakrament pojednania – Sacramento della riconciliazione; Chrześcijańska wizja moralności – Visione cristiana della morale; Miłość chrześcijańska w życiu człowieka – Carità nella vita umana; Teologia życia duchowego – Teologia della vita spirituale*. Alcune dissertazioni rimasero manoscritti pronti da stampare. Lui si interessava principalmente ai problemi metodologici di teologia morale, alla storia delle dottrine etiche e dei costumi morali. Nel suo lavoro scientifico esponeva gli aspetti psicologici della morale cristiana.

I suoi risultati scientifici sono un importante contributo allo sviluppo della teologia morale in Polonia nel periodo postconciliare.